

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Valgkampen viser det vi alle visste fra før: Politikerne velger nok en gang overbudstaktikken og tabloidisering når de skal løse problemene norsk skole står overfor.

Vemund Venn. Kronikk, side 21. ►

Liberalistisk økonomisk teori er hemmende for forståelse av virkeligheten.

Uvirkelig skattedebatt

Ali Esbati

KRON
OG MYNT

En av trossetningene i Fremskrittspartiets program er at «skatter og avgifter er hemmende for økonomisk vekst og utvikling». Ut fra dette ønsker Frp «et lavest mulig skatte- og avgiftstrykk». I den globale konkurransen må Norge «tilpasse og senke sitt skattetrykk for å kunne tiltrekke seg lønnsomme bedrifter og internasjonal kompetanse». Dette «skal spore til innsatsvilje» og «føre til best mulig utnyttelse av ressursene».

Også Høyre har programfestet at man ønsker å «føre en dynamisk skattepolitikk med lavere skatt». På hjemmesiden kunne man i juni få følgende svar på spørsmålet «Hva mener Høyre om at skattelette betyr mindre til velferd?»: «Hei! Vi ser at Høyres skattereduksjoner skaper flere og tryggere arbeidsplasser, som gir mer verdiskapning og derfor større inntekter til staten. Når vi skaper mer, så blir det mer til velferd. Ganske logisk :o)»

Det finnes flere problemer med dette glade budskapet. Ett er at det savner grunnlag i virkelige forhold.

Mandag publiserte Manifest senter for samfunnsanalyse rapporten «Skattepolitikk i det blå» som tar for seg den intellektuelle bærebjelken i høyresidens skattepolitikk. I rapporten blir Norge sammenlignet med Storbritannia og USA – to land som har betydelig lavere skatt. Ifølge teorien burde man kunne se at disse landene, som slipper så mye «hemmende» inngrep i sin «verdiskapning», klarer seg bedre. Det gjør de ikke. Norge har så vel lavere arbeidsløshet som høyere produktivitet. Samtidig scorer Norge bedre på en rekke sosiale indikatorer, som spedbarnsdødelighet, barnefattigdom og lønnsforskjeller mellom kjønnene. I rapporten blir dette også bekreftet av tall fra hele OECD-området. Høyskattland gjør det like godt eller bedre. Oftest bedre. Ikke minst får de generelt mer ut av hver arbeidstime, samtidig som arbeidsløsheten ikke er høyere. Lavere skatt er med andre ord neppe assosiert med «best mulig utnyttelse av ressursene».

Disse resultatene burde ikke overraske. Det finnes gode grunner til at høyskattland klarer seg bedre. Vi vet for eksempel at produktivitet ikke er en rent individuell egenskap eller noe som kan ivaretas på den enkelte arbeidsplass isolert. En moderne økonomi er svært avhengig av fungerende felles ordninger. Til dem trengs skatteinntekter. Det er

også godt dokumentert at store skiller forverrer sosiale problemer og fører til økonomisk ineffektivitet. Og skatter bidrar oftest til å minske skillene i inntekt og formue.

Men innen akademisk samfunnsøkonomi er det annerledes. I Nettavisen 15. august gir BI-professor Ole Gjems-Onstad et typisk eksempel. Som kommentar til påstander fra Frp og Høyre om at lavere skatt fører til høyere velferd, sier han at han ikke vil uttale seg om

«Høyskattland gjør det like godt eller bedre. Oftest bedre»

velferdsspørsmålet, men at «det er ingen tvil om at de har rett i at kaken blir mindre ved at staten skal dra inn midler for å omfordele». «Det vi fagfolk diskuterer, er hvor mye som blir borte», sier Gjems-Onstad. Skatt bidrar blant annet til at «valgene folk gjør, ikke alltid er de mest effektive sett fra samfunnsøkonomisk synspunkt».

Tja, som å kjøre mye bil fordi togtilbudet ikke er godt nok, eller å la være å studere videre fordi man ikke har råd til avgifter til private universiteter?

BI-professoren gjengir en modellverden som den ortodokse økonomivitenskapen opererer med. I en OECD-

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS KNUGUNN@ONLINE.NO

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS KNUGUNN@ONLINE.NO

rapport som kom i sommer, blir det etter en grundig teorigjennomgang konstatert at «sammenhengen mellom beskatning og vekst forefaller selvfølgelig» – i negativ retning altså. Det finnes derfor «en klar presumpsjon» om at data må vise en «sterk korrelasjon», noe som også mange ganger har blitt påvist «i simuleringer av vekstmodeller». Men så går rapporten gjennom et meget stort empirisk materiale. Konklusjonen må nå bli annerledes: Det går ikke å si at skatt hemmer vekst.

Problemet er at denne modellen, som gir slike «selvfølgelig», men urimelige presumsjoner, fungerer som utgangspunkt i mye av den akademiske samfunnsøkonomien – og som et faktisk bilde av samfunnet i offentligheten. Myten om at høyresiden er interessert i å «bake en stor kake», mens venstresiden vil dele den mer rettferdig, står sterkt. I virkeligheten blir – og smaker – kaken bedre om flere kan være med i bakeriet.

Ali Esbati

Økonomianalytiker i Manifest senter for samfunnsanalyse
esbati.ali@gmail.com

Økonomene Erik S. Reinert, Marianne Marthinsen, Ingvild Almås og Ali Esbati skriver onsdager i Klassekampen. Radikalt økonominettverk finner du på www.okonominettverket.no.

PÅ TEPPE

Tistel

Vekas snakkis i Sunnfjord er korleis avisa Firda tok NRK Sogn og Fjordane på fersk gjerning i stofftjuveri.

Firda la ut ei felle ved å oppgje i livedekning at Ivan Tistel hadde skåra i ein 3. divisjonskamp, og NRK brakte umiddelbart opplysninga vidare. Problemet var berre at Tistel ikkje eksisterer.

Skulle nokon opplyse på nettet at John Carew har skåra for Norge, vil alle derimot forstå at det er ein bløff.

Hvem sa Mozart?

At forfatteren Tore Renberg ble tidlig moden, har vi i grunnen alltid regnet med. Men akkurat hvor tidlig det var, overrasket oss da vi i Dagbladet kunne lese at Renberg fikk

Vidunderbarn

Tarjei Vesaa debutantpris i 1975. Det er virkelig ekstremt imponerende av en forfatter født i. eh, 1972.

Sportsnytt?

Telegrambyrået bringer nytt om Norges fotballandslag. Blant overskriftene er «Høgli sliter fortsatt».

En fotballinteressert leser som så kampen mot Island stusser over at dette er en nyhet. For gjelder ikke det hele laget, da?

Slitere

Elendig

Krona har styrket seg i det siste. På dn.no går debatten friskt om dette er bra eller dårlig.

Signaturen Gjest lar seg ikke begeistre:

For oss som bor i utlandet med norsk pensjon er kronen en knallsvak og elendig valuta.

Også rødvinprisene ved Middelhavet skal visstnok gå i usosial retning.

teppet@klassekampen.no